

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра кримінального права, кримінології,
цивільного та господарського права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

Наталія ВЕСЕЛОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА

ЦИВІЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ. ЗАГАЛЬНА ЧАСТИНА

(назва навчальної дисципліни)

підготовки	<u>першого (бакалаврського) рівня вищої освіти</u> (назва рівня вищої освіти)
галузі знань	<u>08 «Право»</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	<u>081 «Право»</u> (код і найменування спеціальності)
освітньо-професійної програми	<u>«Право»</u> (назва освітньо-професійної програми)
тип дисципліни	<u>обов'язкова дисципліна професійної підготовки</u>

2023 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

Ірина КОЗАКОВА

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою кримінального права, кримінології,
цивільного та господарського права
протокол № 7
від «30» серпня 2023 року
Завідувач кафедри

Ірина КОЗАКОВА

Укладач: *Полішко Наталія Леонідівна*, доктор філософії в галузі права, доцент кафедри кримінального права, кримінології, цивільного та господарського права.

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: обов'язкова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» доцільне після оволодіння здобувачами базовими знаннями з теорії держави і права та історії держави і права України, логіки та критичного мислення для формування умінь аналізувати правові явища, тлумачити цивільно-правові норми, будувати силогізми та робити обґрунтовані юридичні висновки, юридичної деонтології щодо розуміння соціальної місії правника, професійно-етичних засад і принципів академічної доброчесності, інформаційних технологій в юридичній діяльності, навичками письмової та дослідницької роботи в межах курсу «Риторика й ораторське мистецтво».

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» є загальні засади цивільно-правового регулювання, особисті немайнові та майнові відносини (приватні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні та майновій самостійності їх учасників; правовий статус суб'єктів цивільного права; підстави виникнення, еволюція та правовий режим об'єктів цивільних прав; теорія правочинів і представництва; загальні положення про строки та терміни в цивільному праві, позовна давність; а також матеріально-правові засади, інститути та способи захисту цивільних прав і цивільно-правова відповідальність.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ECTS).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» є оволодіння здобувачами поглиблених знань з інститутів загальної частини цивільного права, а також особистих немайнових прав, речових прав, права інтелектуальної власності.

Основне завдання навчальної дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» полягає у ознайомленні здобувачів із сутністю, методами та засадами цивільно-правового регулювання приватних відносин; аналізі правового статусу фізичних і юридичних осіб та інших суб'єктів цивільного права; дослідженні цивільно-правового режиму об'єктів майнових та особистих немайнових прав; вивченні юридичного інструментарію теорії правочинів, інститутів представництва, правил обчислення строків і позовної давності; а також відпрацюванні матеріально-правових способів захисту порушених прав і засад цивільно-правової відповідальності.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Цивільне право України. Загальна частина» забезпечує набуття:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК12. Здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми.

ЗК14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК3. Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК7. Здатність застосовувати норми та інститути права, щонайменше з таких галузей, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини.

СК9. Здатність використовувати бази даних органів юстиції та інформаційні технології необхідні під час здійснення юридичної діяльності.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

СК14. Здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

ПРН6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН12. Донести до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

ПРН13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

ПРН18. Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

ПРН19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

ПРН22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
Тема 1. Поняття, предмет та метод цивільного права	12	2	4			6	16	1	1			14
Тема 2. Джерела цивільного права України	14	2	4			8	14	1	1			12
Тема 3. Цивільні правовідносини	14	2	4			8	14	1	1			12
Тема 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права	14	2	4			8	14	1	1			12
Тема 5. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права	14	2	4			8	15	1	2			12
Тема 6. Об'єкти цивільних прав	14	2	4			8	15	1	2			12
Тема 7. Правочини в цивільному праві	16	4	4			8	15	1	2			12
Тема 8. Представництво та довіреність	18	4	6			8	17	1	2			14
Тема 9. Строки та терміни у цивільному праві	16	4	4			8	15	1	2			12
Тема 10. Здійснення та захист цивільних прав	18	4	6			8	15	1	2			12
Усього годин	150	28	44	0	0	78	150	10	16	0	0	124

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Предмет, метод, принципи, функції, система та джерела цивільного права. Цивільне законодавство. Наука цивільного права. Цивільні правовідносини. Фізична особа як суб'єкт цивільного права. Юридична особа. Участь держави, Автономної Республіки Крим, територіальних громад у цивільних правовідносинах. Об'єкти цивільних прав. Правочини. Представництво. Строки та терміни. Позовна давність. Особисті немайнові права фізичної особи. Речові права і право власності. Право приватної власності фізичних осіб. Право приватної власності юридичних осіб. Право державної та комунальної власності. Право спільної власності. Види права спільної власності. Інші речові права. Суміжні речові права. Захист права власності. Право інтелектуальної власності. Загальні положення. Авторське право. Зобов'язальне право. Загальні положення про договір. Спадкове право.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Поняття, предмет та метод цивільного права	2	1
2	Тема 2. Джерела цивільного права України	2	1
3	Тема 3. Цивільні правовідносини	2	1
4	Тема 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права	2	1
5	Тема 5. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права	2	1
6	Тема 6. Об'єкти цивільних прав	2	1
7	Тема 7. Правочини в цивільному праві	4	1
8	Тема 8. Представництво та довіреність	4	1
9	Тема 9. Строки та терміни у цивільному праві	4	1
10	Тема 10. Здійснення та захист цивільних прав	4	1
Усього годин		28	10

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Поняття, предмет та метод цивільного права	4	1
2	Тема 2. Джерела цивільного права України	4	1
3	Тема 3. Цивільні правовідносини	4	1
4	Тема 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права	4	1
5	Тема 5. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права	4	2
6	Тема 6. Об'єкти цивільних прав	4	2
7	Тема 7. Правочини в цивільному праві	4	2
8	Тема 8. Представництво та довіреність	6	2
9	Тема 9. Строки та терміни у цивільному праві	4	2
10	Тема 10. Здійснення та захист цивільних прав	6	2
Усього годин		44	16

8. План семінарських занять

Тема 1. Поняття, предмет та метод цивільного права

Мета: формування системного розуміння сутності цивільного права, його предмета, методу, функцій та місця в системі приватного права України.

Питання для обговорення:

1. Поняття та предмет цивільного права.
2. Метод цивільно-правового регулювання та його особливості.
3. Функції цивільного права.
4. Принципи цивільного законодавства України.
5. Місце цивільного права в системі права України.

Тема 2. Джерела цивільного права України

Мета: формування знань про систему джерел цивільного права та особливості їх застосування при регулюванні цивільних правовідносин.

Питання для обговорення:

1. Поняття та система джерел цивільного права.
2. Конституція України як основа цивільного законодавства.
3. Цивільний кодекс України в системі джерел цивільного права.
4. Значення міжнародних договорів та звичаїв.
5. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.

Тема 3. Цивільні правовідносини

Мета: формування знань про поняття, структуру, види та підстави виникнення цивільних правовідносин.

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки цивільних правовідносин.
2. Структура цивільних правовідносин.
3. Майнові та особисті немайнові правовідносини.
4. Абсолютні та відносні правовідносини.
5. Юридичні факти як підстави виникнення цивільних правовідносин.

Тема 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права

Мета: формування знань щодо цивільної правосуб'єктності фізичних осіб та особливостей її реалізації.

Питання для обговорення:

1. Цивільна правоздатність фізичної особи.
2. Поняття та види цивільної дієздатності.
3. Обмеження цивільної дієздатності та визнання особи недієздатною.
4. Правовий статус фізичної особи-підприємця.
5. Визнання особи безвісно відсутньою та оголошення померлою.

Тема 5. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права

Мета: формування знань про правовий статус юридичних осіб та особливості їх участі у цивільних правовідносинах.

Питання для обговорення:

1. Поняття та ознаки юридичної особи.
2. Класифікація юридичних осіб.
3. Створення та державна реєстрація юридичних осіб.
4. Цивільна правоздатність і дієздатність юридичних осіб.
5. Припинення юридичних осіб.

Тема 6. Об'єкти цивільних прав

Мета: формування знань про види та правовий режим об'єктів цивільних прав.

Питання для обговорення:

1. Поняття та класифікація об'єктів цивільних прав.
2. Речі як об'єкти цивільних прав.
3. Гроші, валютні цінності та цінні папери.
4. Майнові права та результати інтелектуальної діяльності.
5. Нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.

Тема 7. Правочини в цивільному праві

Мета: формування знань про правочини як підстави виникнення цивільних прав та обов'язків.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види правочинів.
2. Умови дійсності правочинів.
3. Форма правочинів.
4. Нікчемні та оспорювані правочини.
5. Правові наслідки недійсності правочинів.

Тема 8. Представництво та довіреність

Мета: формування знань про представництво як правовий механізм реалізації цивільних прав та обов'язків.

Питання для обговорення:

1. Поняття та види представництва.
2. Підстави виникнення представництва.
3. Повноваження представника.
4. Поняття та види довіреностей.
5. Комерційне представництво.

Тема 9. Строки та терміни у цивільному праві

Мета: формування знань про значення строків і термінів у цивільно-правовому регулюванні.

Питання для обговорення:

1. Поняття та класифікація строків.
2. Порядок обчислення строків і термінів.
3. Гарантійні строки та строки придатності.
4. Поняття та значення позовної давності.
5. Застосування позовної давності судом.

Тема 10. Здійснення та захист цивільних прав

Мета: формування знань щодо реалізації та захисту цивільних прав та інтересів.

Питання для обговорення:

1. Поняття здійснення цивільних прав.
2. Межі здійснення цивільних прав.
3. Зловживання цивільними правами.
4. Судові способи захисту цивільних прав.
5. Самозахист цивільних прав.

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

10. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
Усього годин			

11. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Поняття, предмет та метод цивільного права	6	14
2	Тема 2. Джерела цивільного права України	8	12
3	Тема 3. Цивільні правовідносини	8	12
4	Тема 4. Фізичні особи як суб'єкти цивільного права	8	12
5	Тема 5. Юридичні особи як суб'єкти цивільного права	8	12
6	Тема 6. Об'єкти цивільних прав	8	12
7	Тема 7. Правочини в цивільному праві	8	12
8	Тема 8. Представництво та довіреність	8	14
9	Тема 9. Строки та терміни у цивільному праві	8	12
10	Тема 10. Здійснення та захист цивільних прав	8	12
Усього годин		78	124

12. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота – форма організації освітнього процесу, за якої здобувач вищої освіти опановує навчальну дисципліну в час, вільний від аудиторних занять, під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Метою самостійної роботи з дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» є поглиблене засвоєння основних положень цивільного права, формування цілісного розуміння предмета, методу, принципів та системи цивільного права, правового статусу учасників цивільних правовідносин, об'єктів цивільних прав, правочинів, представництва, строків і термінів, здійснення та захисту цивільних прав та інтересів, а також розвиток навичок аналізу та тлумачення норм цивільного законодавства, юридичної кваліфікації правових ситуацій і застосування законодавства та судової практики.

Самостійна робота спрямована на поглиблене вивчення загальнотеоретичних положень цивільного права, правового становища фізичних та юридичних осіб, держави та територіальних громад як учасників цивільних правовідносин, особливостей цивільної правоздатності та дієздатності, правового режиму об'єктів цивільних прав, підстав виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин, вимог до правочинів та наслідків їх недійсності, інституту представництва, позовної давності, а також механізмів здійснення і захисту цивільних прав. Виконання завдань самостійної роботи сприяє формуванню навичок правового аналізу, аргументації правової позиції, роботи з нормативно-правовими актами, судовою практикою та науковими джерелами.

Самостійна робота здійснюється у формі опрацювання нормативно-правових актів та судової практики, підготовки доповідей, рефератів, есе, презентацій та аналітичних матеріалів, розв'язання практичних завдань і ситуаційних кейсів, виконання порівняльно-правових досліджень, складання схем, таблиць й узагальнень, аналізу позицій Верховного Суду, підготовки висновків із застосування норм цивільного законодавства, а також опрацювання навчальної і наукової літератури.

Усі завдання самостійної роботи поділяються на обов'язкові та вибіркові. До обов'язкових належать завдання, які студенти мають виконувати обов'язково впродовж вивчення дисципліни. Вибіркові включають альтернативні завдання, серед яких здобувач на власний розсуд обирає конкретні завдання з тим, щоб набрати необхідну кількість балів.

Нижче подано варіанти завдань для самостійної роботи здобувачів денної форми навчання, що відповідають змісту окремих тем дисципліни та поглиблюють опрацювання навчального матеріалу. Необхідно виконати один з таких варіантів:

Варіант 1.

Підготуйте есе на тему «Принцип добросовісності як основа сучасного цивільного права». Проаналізуйте положення Цивільного кодексу України та не менше трьох постанов Верховного Суду, у яких застосовано принципи справедливості, добросовісності та розумності. Сформулюйте власні висновки щодо їх ролі у правозастосуванні.

Варіант 2.

Складіть порівняльну таблицю видів цивільної дієздатності фізичних осіб із зазначенням вікових меж, обсягу прав і законодавчих підстав їх виникнення. Додатково підготуйте правовий висновок щодо однієї судової справи про обмеження цивільної дієздатності чи визнання особи недієздатною.

Варіант 3.

Розробіть структурно-логічну схему «Юридичні особи в цивільному праві України». У схемі відобразіть класифікацію юридичних осіб, порядок їх створення, реорганізації та припинення. Підготуйте короткий аналітичний коментар до схеми з посиланнями на норми Цивільного кодексу України.

Варіант 4.

Підготуйте презентацію на тему «Система об'єктів цивільних прав: сучасні тенденції розвитку». Особливу увагу приділіть цифровим активам, інформації та майновим правам як об'єктам цивільних правовідносин. Використайте нормативні джерела і наукові публікації останніх років.

Варіант 5.

Проведіть аналіз судової практики щодо визнання правочинів недійсними. Опрацюйте не менше трьох постанов Верховного Суду та підготуйте аналітичний огляд із визначенням підстав недійсності правочинів, правових наслідків та узагальненням підходів суду.

Варіант 6.

Підготуйте порівняльно-правове дослідження законного та договірної представництва. Результати оформіть у вигляді таблиці. Додатково складіть зразок довіреності та поясніть її основні реквізити і правове значення.

Варіант 7.

Складіть структурно-логічну схему «Позовна давність у цивільному праві України». Відобразіть види позовної давності, порядок обчислення строків, підстави зупинення та переривання її перебігу. До схеми підготуйте письмовий коментар обсягом 2–3 сторінки.

Варіант 8.

Підготуйте аналітичний огляд способів захисту цивільних прав та інтересів, передбачених статтею 16 Цивільного кодексу України. Наведіть приклади їх застосування у судовій практиці та визначте найбільш поширені способи захисту у сучасних цивільних спорах.

Варіант 9.

Підготуйте доповідь на тему «Електронні правочини та цифрові технології у цивільному праві». Проаналізуйте нормативне регулювання електронних договорів, електронного підпису та цифрових активів. Визначте основні проблеми правозастосування у цій сфері.

Варіант 10.

Здійсніть самостійний аналіз п'яти постанов Верховного Суду з різних питань цивільного права (правочини, представництво, позовна давність, захист цивільних прав, цивільна дієздатність). Підготуйте аналітичну довідку, у якій визначте правові позиції суду та їх значення для розвитку цивільного права України.

Варіанти контрольної роботи (для заочної форми здобуття освіти)

Нижче подано варіанти завдань для контрольної роботи, що відповідають змісту окремих тем дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» та спрямовані на поглиблення теоретичних знань, розвиток навичок аналізу цивільно-правових відносин, юридичної аргументації, роботи з нормативно-правовими актами та судовою практикою. Необхідно обрати один варіант та виконати наведені завдання.

Вимоги до контрольної роботи: обсяг роботи повинен становити 10–15 сторінок друкованого тексту (*шрифт Times New Roman, 14 pt, міжрядковий інтервал – 1,5*). Під час виконання роботи необхідно опрацювати не менше 10–15 наукових джерел, положення Цивільного кодексу України, інших нормативно-правових актів, а також актуальну практику Верховного Суду. Робота повинна містити теоретичний аналіз обраної проблематики, огляд судової практики, розв'язання практичного завдання та обґрунтовані висновки автора.

Дотримання принципів академічної доброчесності є обов'язковою умовою виконання контрольної роботи. Усі запозичення мають супроводжуватися належними посиланнями на використані джерела. Не допускається плагіат, копіювання чужих текстів без самостійного опрацювання та подання матеріалу без власного аналітичного осмислення.

Максимальна кількість балів за виконання контрольної роботи становить 50 балів.

Варіант 1

1. Загальні засади (принципи) цивільного законодавства України та їх значення для регулювання цивільних правовідносин.

2. Система цивільного права України та її співвідношення із системою цивільного законодавства.

3. Практичне завдання: проаналізуйте постанову Верховного Суду, у якій суд застосував принципи добросовісності, справедливості або розумності як підставу для вирішення спору. Визначте роль принципів цивільного права у правозастосуванні.

Варіант 2

1. Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність фізичних осіб.

2. Обмеження цивільної дієздатності та визнання фізичної особи недієздатною.

3. Практичне завдання: 16-річна особа самостійно уклала договір купівлі дорожовартісного смартфона за кошти, отримані від тимчасової роботи. Проаналізуйте правомірність такого правочину та визначте його правові наслідки.

Варіант 3

1. Поняття, ознаки та види юридичних осіб.

2. Створення, реорганізація та припинення юридичних осіб.

3. Практичне завдання: під час ліквідації товариства було виявлено майно, не включене до ліквідаційної маси. Визначте порядок його правового оформлення та розподілу.

Варіант 4

1. Поняття та види об'єктів цивільних прав.

2. Речі, майно, майнові права та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.

3. Практичне завдання: громадянин придбав акаунт у популярній онлайн-грі за значну суму коштів. Проаналізуйте можливість визнання такого акаунта об'єктом цивільних прав та перспективи судового захисту прав набувача.

Варіант 5

1. Поняття, ознаки та види правочинів.

2. Умови дійсності правочинів.

3. Практичне завдання: особа підписала договір купівлі-продажу квартири під впливом обману щодо реальної площі нерухомості. Визначте можливі способи захисту її прав та правові наслідки такого правочину.

Варіант 6

1. Поняття та види недійсних правочинів.

2. Правові наслідки недійсності правочинів.

3. Практичне завдання: літня особа уклала договір дарування житлового будинку на користь сусіда. Родичі вважають, що під час укладення договору вона не усвідомлювала значення своїх дій. Проаналізуйте можливі підстави оскарження правочину.

Варіант 7

1. Поняття та види представництва у цивільному праві.
2. Довіреність: форма, зміст та припинення.
3. Практичне завдання: представник продав автомобіль довірителя за ціною, яка була значно нижчою за погоджену в довіреності. Визначте правові наслідки таких дій та можливі способи захисту інтересів довірителя.

Варіант 8

1. Поняття та значення строків у цивільному праві.
2. Позовна давність: види, порядок обчислення та наслідки спливу.
3. Практичне завдання: особа звернулася до суду з вимогою про стягнення боргу через чотири роки після настання строку його повернення. Проаналізуйте можливість захисту її права та значення позовної давності для вирішення спору.

Варіант 9

1. Поняття та система особистих немайнових прав фізичної особи.
2. Захист честі, гідності, ділової репутації та права на приватність.
3. Практичне завдання: у соціальній мережі було поширено недостовірну інформацію про особу, що завдала шкоди її репутації. Визначте можливі способи захисту порушених прав та порядок відшкодування моральної шкоди.

Варіант 10

1. Межі здійснення цивільних прав та заборона зловживання правом.
2. Форми та способи захисту цивільних прав та інтересів.
3. Практичне завдання: власник земельної ділянки встановив огорожу таким чином, що фактично унеможливив доступ сусіда до його земельної ділянки. Проаналізуйте ситуацію з точки зору меж здійснення цивільних прав та визначте можливі способи захисту порушеного права.

13. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диференційований залік)

1. Поняття, предмет та метод цивільного права України.
2. Функції цивільного права та його місце у системі приватного права.
3. Принципи цивільного права України.
4. Поняття та система джерел цивільного права України.
5. Конституція України та Цивільний кодекс України як джерела цивільного права.
6. Звичай, аналогія закону та аналогія права у цивільному праві.
7. Міжнародні договори як джерела цивільного права України.
8. Дія цивільного законодавства у часі, просторі та за колом осіб.
9. Поняття, ознаки та структура цивільних правовідносин.
10. Види цивільних правовідносин.
11. Суб'єкти цивільних правовідносин.
12. Об'єкти цивільних правовідносин.
13. Зміст цивільних правовідносин.
14. Юридичні факти як підстави виникнення, зміни та припинення цивільних правовідносин.
15. Поняття та зміст цивільної правоздатності фізичної особи.
16. Поняття та види цивільної дієздатності фізичної особи.
17. Надання повної цивільної дієздатності до досягнення повноліття.
18. Обмеження цивільної дієздатності та визнання фізичної особи недієздатною.
19. Опіка та піклування.
20. Правовий статус фізичної особи-підприємця.

21. Визнання фізичної особи безвісно відсутньою та оголошення її померлою.
22. Поняття, ознаки та види юридичних осіб.
23. Створення та державна реєстрація юридичних осіб.
24. Цивільна правоздатність та дієздатність юридичних осіб.
25. Органи юридичної особи.
26. Реорганізація та ліквідація юридичних осіб.
27. Господарські товариства як юридичні особи.
28. Установи як юридичні особи.
29. Поняття та види об'єктів цивільних прав.
30. Речі та їх класифікація у цивільному праві.
31. Гроші, валютні цінності та цінні папери як об'єкти цивільних прав.
32. Результати інтелектуальної діяльності та нематеріальні блага як об'єкти цивільних прав.
33. Поняття, ознаки та види правочинів.
34. Умови дійсності правочинів.
35. Форма правочинів та наслідки її недодержання.
36. Нікчемні та оспорювані правочини.
37. Недійсність правочинів та її правові наслідки.
38. Реституція у цивільному праві.
39. Поняття, підстави та види представництва.
40. Представництво за довіреністю.
41. Довіреність: поняття, форма, строк дії та припинення.
42. Комерційне представництво.
43. Наслідки вчинення правочинів без повноважень або з їх перевищенням.
44. Поняття та види строків у цивільному праві.
45. Порядок обчислення строків та термінів.
46. Поняття та види позовної давності.
47. Початок перебігу, зупинення та переривання позовної давності.
48. Наслідки спливу позовної давності.
49. Поняття та принципи здійснення цивільних прав.
50. Межі здійснення цивільних прав та зловживання правом.
51. Поняття та форми захисту цивільних прав.
52. Способи захисту цивільних прав відповідно до Цивільного кодексу України.
53. Самозахист цивільних прав.
54. Захист особистих немайнових прав фізичної особи.
55. Відшкодування майнової шкоди як спосіб захисту цивільних прав.
56. Відшкодування моральної шкоди як спосіб захисту цивільних прав.
57. Судовий захист цивільних прав та інтересів.
58. Відповідальність держави за шкоду, завдану незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади.
59. Відповідальність органів місцевого самоврядування за шкоду, завдану незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю.
60. Актуальні тенденції розвитку цивільного права України.

14. Методи навчання

Методи навчання на лекціях: словесні (лекція, пояснення); пояснювально-демонстраційні (презентації, ілюстрації, демонстрації); метод проблемного викладання; методи візуалізації; використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Методи навчання на семінарських заняттях: словесні (дискусія, співбесіда); пояснювально-демонстраційні (аналіз прикладів); практичні (розв'язання процесуальних задач, аналіз цивільних справ, складання процесуальних документів); кейс-метод (аналіз і вирішення процесуальних ситуацій); пошуковий і дослідницький методи; інтерактивні методи (дискусії, дебати); використання інформаційно-комунікаційних технологій.

15. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» використовуються такі методи оцінювання:

- для поточного контролю: у вигляді усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, написання есе (рефератів), контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти); самостійна робота, неформальна освіта (онлайн-курси та платформи) тощо.
- для підсумкового контролю: проведення підсумкового контролю (усна та/або письмова відповідь, тестування тощо).

16. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- поточний контроль може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- підсумковий контроль передбачає проведення диференційованого заліку.

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» є підсумковий контроль – диференційований залік.

17. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються контрольні заходи у формі поточного та підсумкового контролю знань відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни. Оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти для дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» відбувається за такими рекомендованими балами:

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти	Кількість балів (від – до)
Аудиторна робота	
Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач тощо	1-5
Тестування	1-5
Ділова гра, практичний кейс тощо	1-10
Інші види аудиторної роботи*	
Самостійна робота	
Реферат, есе тощо	1-10
Інші види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо); написання наукової статті, участь у конкурсах студентських робіт тощо)	1-10
Інші види самостійної роботи*	
Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумковий контроль

Максимальна кількість балів за диференційований залік з навчальної дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» складає **40 балів**.

Для визначення ступеня засвоєння навчальної дисципліни та контрольного оцінювання знань здобувачів вищої освіти за підсумковим контролем застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумкова оцінка переводиться у національну систему оцінювання і шкалу ECTS згідно з таблицею:

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену курсової роботи (проекту), практики	для заліку (диференційованого заліку)
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60											Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	Самостійна робота		
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	10 балів	40 балів	100 балів

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50 балів	10 балів	40 балів	100 балів

19. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Цивільне право України. Загальна частина» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- варіанти завдань для самостійної роботи здобувачів;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

20. Рекомендована література

1. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // *Голос України*. - 2003. - № 45-46 - 12 березня 2003 р.; № 47-48 - 13 березня 2003 р.
2. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ХНУВС, 2022. – 332 с.
3. Цивільне право України: підручник. 2-е вид., перероб. І доп. У 2 частинах. / За ред. проф. Р.Б. Шишки (кер. авт. кол.), Ч. 1. Загальна. – К.: Видавництво Ліра-К, 2018. – 736 с.
4. Цивільне право України : Навч. посіб. у 2 т. / Ю. Ф. Іванов, О. В. Куриліна, М. В. Іванова – 2-ге вид. доповн. і переробл. – Т. 1. – К.: Алерта, 2019. – 342 с.
5. Цивільне право (загальна частина): навч. посібник / О.В. Кіріяк, Ю.П. Пацурківський,

М.М. Гудима-Підвербецька. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 304 с.

6. Цивільне право та процес (I частина): навч. посіб. / кол. авт. [Коваленко А. В. (кер.), Ведмідський О. В., Круглова О. О. та ін.]. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2018. – 275 с.

7. Цивільне право: загальна частина. Практикум: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закладів] / кол. авт. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 232 с.